

СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГУМАНІТАРНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Багрій П.А.

студент V курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

науковий керівник: д.п.н., професор, завідувач кафедри

психологічних та педагогічних дисциплін ТНЕУ

Вихрущ А.В.

ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ

Одним із чинників економічного піднесення Української держави є підготовка нової генерації фахівців, які б бездоганно володіли фаховими компетентностями, уміли швидко реагувати на суспільні виклики, характеризувалися високою загальною культурою.

Система підготовки сучасних спеціалістів в умовах ступеневої освіти, переходу її на ринкові відносини повинна бути спрямована насамперед на розвиток нестандартного мислення, національної ментальності та духовності, формування культурних цінностей, етики ділового спілкування, толерантності та особистісного самовизначення. Тому особливою функцією ВНЗ є формування системи цінностей, моральної і професійної позиції фахівця [2].

Наукові пошуки із вирішення досліджуваних питань вченими проводяться у багатьох напрямках. Зокрема, історіографію проблеми вивчали Л. Генік, А. Залужна, О. Зарапін, С. Кривоніс, С. Карпенчук, І. Кучинська, І. Мицишин, М. Фляк, М. Чепіль, Ю. Щербяк; питання виховання духовних цінностей дітей і молоді стали предметом наукового пошуку Т. Аболіної, О. Аліксійчук, К. Байші, І. Беха, М. Братерської-Дронь, О. Вержиховської, В. Горлинського, І. Грязнова, Е. Заредінової, І. Коваленко, С. Крука, Т. Малихіної, Н. Молодиченко, Ж. Петрочко, І. Тимошук, О. Фігури, А. Ярошенко; проблеми формування ціннісних орієнтацій вивчали О. Висоцька, М. Нарійчук, О. Тогочинський, Г. Штефаніч; виховання духовних цінностей студентів досліджували Т. Авксентьєва, О. Денищик, О. Коваль, О. Плавуцька, О. Суценко.

До поняття «цінності» учені неодноразово зверталися у наукових дослідженнях. Поняття «цінність» – містке, це все, що може оцінювати особистість, що для неї представляє будь-яку важливість. Цінність – це

термін, що використовується у філософії та соціології для позначення об'єктів, явищ та їх властивостей, а також абстрактних ідей, які втілюють у собі узагальнені ідеали і постають завдяки цьому як еталон належного [5]. У сучасній філософії та етиці – це не лише суб'єктивна значущість певних явищ реальності, пов'язана із задоволенням потреб суб'єкта, у духовному відношенні цінності відроджують його самого з усіма його потребами [3]. У психолого-педагогічній і філософській літературі цінність визначається як поняття, що фіксує позитивне або негативне значення будь-якого об'єкта чи явища [3, с. 112-113].

Обираючи певні моральні цінності, тим самим людина підтверджує свідоме ставлення до норм і принципів моралі, дієвість своїх мотивів, цілісність моральної свідомості загалом.

Як відомо, вперше до проблеми цінностей зверталися ще в древній Греції (Геракліт, Демокріт, Сократ, Платон, Аристотель). До наукового вжитку поняття «цінність» ввійшло із філософії І. Канта, згідно з якою дійсна проблема цінностей стосується не інструментальних, а тільки вроджених цінностей, або цінностейцілей. Бо людина, залишаючись природною істотою, неспроможна піднятися до справжньої моральності. Завдяки дослідженням учнів І. Канта Р. Лотце і Г. Когена у 60-х рр. 20 століття в Німеччині теорія цінностей до другої половини ХХ століття ввійшла в систему філософських і соціогуманітарних дисциплін [4].

Результати аналізу психолого-педагогічних джерел, власні дослідження дають змогу трактувати поняття цінності як сукупність таких ставлень до особистісно і суспільно значущих норм професійної діяльності, правил, принципів поведінки, які забезпечують піднесення професійно-моральних знань до рівня професійно-моральних поглядів, почуттів, потреб, мотивів та установок.

Маючи в своїй основі таку систему цінностей, професійна етична культура майбутнього фахівця займає відповідне місце в його особистісно-професійному розвитку і діяльності, її умови розвитку та прояви визначаються втіленням у життя психологічної сторони інтелектуально-технічної діяльності, яка має психологопедагогічну спрямованість і крізь яку відбувається особистісний розвиток студентів. Таким чином, місце і зміст професійної культури майбутнього фахівця зумовлюють механізми її проявів та розвитку в системі особистісно-професійної підготовки і діяльності. Культурно-психологічні цінності, які постають в основі етичної культури особистості на умовах їх усвідомлення, рефлексії та творчості, як і будь-які цінності породжують за допомогою емоційно-оціночних особистісних процесів відповідні спонукання, потреби, які в своїй єдності складають систему культурно-психологічних прагнень. Тому ми вважаємо, що професійна культура майбутнього фахівця повинна включати в себе систему кваліфікаційних прагнень, які свідомо розвиваються і які насамперед наявні у студентів. А реалізація вказаних прагнень повинна відбуватися крізь здібності і якості, які розвинені і сформовані відповідно до цих прагнень в

особистісно-професійній підготовці студентів.

Щоб формувати в особистості студента систему цінностей та спонукати до здійснення моральних вчинків, утворення професійних позицій, було б доречно не зупинятися на рівні сформованості у них певних знань, понять і бачень. Адже «важливими характеристиками професійної свідомості є цінності, настанови і ставлення, які проявляються у вчинках і поведінці людини. У свою чергу ці характеристики визначаються переконаннями та ідеалами особистості, які й забезпечують дієвість знань» [1].

Сучасні умови в Україні і в світі вимагають розгляду процесу формування вихованості особистості через призму нової філософії виховання, де утверджується погляд на людину як найвищу цінність. А тому першочергове завдання педагога полягає в тому, щоб спрямувати розум, почуття та дії студента, насамперед, на те, щоб в усьому бачити людину як неповторну, самоцінну, унікальну особистість з її автономним, власним світом. Тим часом, нинішня кризова соціально-економічна ситуація змінила механізм людських взаємин та спілкування, пріоритети системи цінностей. Недосконала система ринкової економіки призвела до негативних наслідків, які ігнорують моральні почуття та дії людей. Людські взаємини спотворюються культом грошей. Усе це призводить до негативних економічних, політичних, соціальних наслідків. Кризові явища спонукають до вивчення цінностей, які є пріоритетними у їх подоланні й пронизують усі сфери діяльності людей та їхніх взаємин [1]. Саме такими вартостями виступають чесність, сумління, порядність, людська гідність та особиста відповідальність, висока компетентність та професійна мобільність, толерантність, співчуття, повага, почуття обов'язку і честі, підприємливість, гнучкість, працьовитість, дисциплінованість, стриманість, ввічливість, принциповість. Вищеназвані категорії і є тією серцевиною професійної культури людини, її вихованості. Позаяк на сьогоднішній день у таких цінностях ми справді відчуваємо недостатність, вартим уваги буде припущення про їх вагомість і необхідність задля ефективної взаємодії у фаховій діяльності.

Отже, система цінностей особистості – це сукупність цінностей, таких ставлень до особистісно і суспільно значущих норм професійної діяльності, правил, принципів поведінки, які забезпечують піднесення професійних знань загальних положень, правил, домінують до рівня професійних поглядів, переконань, почуттів, потреб, мотивів та установок та уміння застосувати їх на практиці, у ситуаціях морального вибору, у здійсненні вчинку.

Список використаних джерел

1. Бурдейна Л. І. Моральна культура особистості першокурсника / Л. І. Бурдейна // Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія / ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського. – 2001. – Вип. 4.– С. 76–78.

2. Коваль О. Є. Реалізація новітніх освітніх технологій формування професійно-моральних цінностей магістрантів економічних ВНЗ / О. Є. Коваль // Педагогічний альманах. – 2012. – Вип. 16. – С. 131–137.

3. Малахов В. А. Етика: Курс лекцій: навч. посібник. – 3-тє вид / В. А. Малахов. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.

4. Хамська Н. Б. Виховання моральних основ культури поведінки підлітків у позаурочній діяльності: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Н.Б. Хамська. – К., 1998. – 17 с.

5. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування: навч. посіб. / Т. К. Чмут, Г. Л. Чайка. – 3-тє вид., стер. – К.: Вікар, 2003. – 223 с.

Грішин Е.О.

студент V курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

науковий керівник: д.п.н., професор, завідувач кафедри

психологічних та педагогічних дисциплін ТНЕУ

Вихрущ А.В.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ МОЛОДІ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

З початком військового конфлікту на Донбасі в Україні з'явилася нова соціальна група людей, які, безумовно, потребують всебічної державної підтримки, – це внутрішньо переміщені особи.

Як повідомляє Міністерство соціальної політики України, станом до жовтня 2015 року на обліку перебуває 1 517 116 внутрішньо переміщених осіб (1 192 377 сімей) [1]. За даними обласних, міських та районних центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді опікуються 47 180 сім'ями внутрішньо переміщених осіб, серед яких 53 810 – діти. Безпосередньо до центрів соціальних служб Тернопільської області у 2015 році звернулись 404 сім'ї внутрішньо переміщених осіб, в яких виховується 566 дітей, 267 сімей, які опинились в складних життєвих обставинах отримали соціально психологічну підтримку. Для розв'язання питань, з якими звертаються сім'ї, працівники Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проводять вивчення їхніх потреб і надають їм відповідні соціальні послуги та допомогу. Адже внутрішньо переміщені особи користуються тими ж правами і свободами відповідно до Конституції, законів та міжнародних договорів України, як і інші громадяни України, що постійно проживають в Україні. Забороняється їх дискримінація при здійсненні ними будь-яких прав і свобод на підставі, що вони є внутрішньо переміщеними особами [2].

Проведений аналіз ситуації із внутрішньо переміщеними особами, вивчення наявної законодавчо-нормативної бази, ознайомлення із оцінками профільних експертів, посадовців, представників громадських